

Datagedreven leren van digitale zorg

Bij digitale zorg denk je al gauw aan toepassingen, zoals beeldbellen met de huisarts, automatische medicijndispensers, telemonitoring en sociale robotica of VR-toepassingen in de behandeling. Maar hoe zetten wij deze toepassingen veilig en effectief in voor burger en professional?

Tekst Thijs Weustink

Beeld Frédéric Ruys

“Het is niet alleen het gebruik van apparaten en hightech dat de zorg verandert. In de transformatie naar digitale zorg zie je steeds meer dat er vragen komen over de behandeling. Zoals de zorg nu is, moet een cliënt of patiënt zich aanpassen aan de zorgaanbieder. Ook op dat terrein kan digitalisering ertoe bijdragen dat de zorg voor onze eigen gezondheid meer een deel van ons leven wordt”, zegt Teresa Cardoso Ribeiro, programmamanager Digitale Zorg bij het Zorginstituut. In vier projecten werkt het programma aan condities om digitale zorg te integreren als reguliere, passende zorg. Dat gebeurt samen met zorginnovators, experts uit het zorgveld, de maatschappij en de overheid, en deels ‘datagedreven’. Het ministerie van VWS is opdrachtgever van het programma, dat in augustus 2020 van start ging.

Wereldwijde pilot

De samenleving is in de afgelopen decennia al veel digitaal geworden. De zorg transformeert mee. Digitalisering heeft er zijn weg gevonden en nut en noodzaak worden steeds meer omarmd. Cardoso Ribeiro: “Al jaren wordt de ontwikkeling van digitale datagedreven zorginnovaties gestimuleerd. Denk aan apps, wearables, inzet van AI. De afgelopen achttien maanden heeft digitale zorg noodgedwongen een sprong gemaakt en duidelijk gemaakt hoe het ook kan. Bijvoorbeeld dat je niet meer naar het ziekenhuis hoeft te komen voor de uitslag van een bloedonderzoek. Of dat voorzorg ook online aangeboden kan worden in de geestelijke gezondheidszorg.” Ook zijn tijdens de pandemie online allerlei groepen bereikt die offline zorg mijden. Hoe houden we dergelijke ontwikkelingen vast? Voor wie is het een goede uitkomst en voor wie is fysiek leveren van zorg beter?

Het raakt aan veel

In proeftuinen laten digitale zorginnovators zien dat hun toepassingen doen wat ze moeten doen, maar opschaling na het experiment is uitzonderlijk. Ze lopen tegen de grenzen van het systeem aan. De rol van het Zorginstituut betreft alles wat te maken heeft met de kwaliteit van zorg en de verzekerde zorg; andere partijen gaan over bekostiging en wetswijzigingen. Het raakt aan zo veel. Toch moeten alle Nederlanders kunnen profiteren van succesvolle digitale zorginnovaties. Daarom begon in december 2019 de ZorgZandbak. Zorginnovators, experts uit het zorgveld en vertegenwoordigers van maatschappij en overheid leren samen hoe elkaar in stelling te brengen om hardnekkige knelpunten aan te pakken. Duurzaam en als geheel, dus voorbij de tijdelijke fix per toepassing op microniveau.



"Digitale zorg heeft duidelijk gemaakt hoe het ook kan. Bijvoorbeeld dat je niet meer naar het ziekenhuis hoeft te komen voor de uitslag van een bloedonderzoek"

Digitale zorg stimuleren

Cardoso Ribeiro: "In de ZorgZandbak onderzoeken we onder andere instrumenten om digitale zorg te versnellen. Tussen een idee uitwerken, testen en in gebruik nemen zit al gauw drie à vier jaar. Dat overstijgt vrij snel de digitale houdbaarheid van een toepassing die nú van meerwaarde kan zijn. De ZorgZandbak wordt als platform voor 'één overheid' goed ontvangen: zij voorziet in de vraag naar een samenwerkende overheid die als één team naar voren treedt. We leren samen over de impact van de digitale transformatie en hoe we die als overheid kunnen versnellen." De politiek dringt daar ook op aan. Zo wil de Tweede Kamer digitale zorg versnellen via standaarden. Daar staan bijvoorbeeld richtlijnen in voor goede zorg en patiëntgegevensuitwisseling. De aanname was dat standaarden geen informatie bevatten over digitale zorg.

Duizend standaarden

Maar in de ZorgZandbak bleek het tegendeel waar: in veel zorgdomeinen hebben zorgprofessionals er wel degelijk 'iets' over vastgelegd. De Kamer wilde graag weten wát precies. Cardoso Ribeiro: "Toen hadden we een klusje te doen: ruim duizend standaarden doorzoeken. Soms telt een standaard een paar honderd pagina's, en het kan gaan om diverse bestandstypen – rijp en groen door elkaar. Samen met softwarespecialisten van het eScience Center heeft collega Kees Luykx de zoektocht in een paar maanden voltooid." De afbeelding rechts toont wat dat heeft opgeleverd.

Doorzoeken wat je normaal niet kunt doorzoeken

Joris van Eijnatten, directeur van het Nederlands eScience Center: "Wij zijn er om met geavanceerde software wetenschappers te

helpen problemen op te lossen. We bedienen de wetenschap onder meer met software om data in het gareel te brengen, software waar de mensheid iets aan heeft. Met software voor *text mining* hebben we de driehonderd standaarden in het register van het Zorginstituut doorzocht, en nog eens zevenhonderd standaarden van onder andere het NHG en de medisch specialisten. Het enige alternatief zou zijn met stift op papier. Dit project gaat over persoonlijke zorg en grote hoeveelheden ongestructureerde data. Wat staat er in standaarden over goede zorg? En staan er ook inzichten in om gebruik te maken van digitale zorg? Die vragen zijn nu beantwoord. Ik kijk terug op een mooie samenwerking waarin we snel en slim kennis hebben ontwikkeld waarmee digitale zorg de volgende sprong kan maken."

Belangrijke aanname doorgeprikt

Ook de andere kant is onderzocht in de ZorgZandbak: wat vinden Nederlanders van digitale zorg? Cardoso Ribeiro: "Een opmerkelijk resultaat is dat de groep tussen 18 en 34 jaar een lichte voorkeur heeft voor fysieke in plaats van digitale zorg. Dat strookt niet met de aanname 'hoe jonger en digivaardiger, hoe liever digitaal'. In een vervolgstudie willen we de drijfveren van deze groep nader onderzoeken. Wat maakt dat ze meer of minder bereid zijn om zorg op afstand te ontvangen?" ●

Meer informatie:

Het volledige rapport over digitaal burgerschap (KiesKompas) vindt u binnenkort op zorginstituut.nl. Meer over de ZorgZandbak leest u op zorgzandbak.nl.

